



مشخصات طرح

دوره هشتم - سال اول

شماره ثبت:
۲۴۷

شماره چاپ:
۴۷۷

تاریخ چاپ:
۱۳۸۷/۹/۲۰

نام دفتر:

مطالعات اجتماعی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۱۰۹۴۵۳

تاریخ انتشار:
۱۳۸۷/۱۱/۵

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح حمایت از تأسیس و تقویت مؤسسات و مراکز آموزش عالی غیردولتی»

۱. دلایل تقدیم طرح پیشنهادی

تقویت جایگاه قانونی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی و حفظ و ارتقای کیفیت آموزشی و پژوهشی آن مؤسسات به عنوان دلایل ضرورت ارائه طرح ذکر شده است. این طرح که یک فوریت آن در جلسه علنی مورخ ۱۳۸۷/۰۹/۱۷ به تصویب رسیده است، در قالب ماده واحده به پیشنهاد نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی تنظیم شده است.

۲. بیان سابقه قانونی

مؤسسات و مراکز آموزش عالی غیردولتی، علی‌القاعده اطلاق به کلیه دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی است که با مجوز مراجع ذیصلاح تأسیس شده‌اند و از مقررات معمول در نظام آموزش عالی کشور تبعیت می‌کنند، اما از اعتبارات عمومی کشور به طور مستقیم سهمی ندارند، بر این اساس، مؤسسات و مراکز آموزش عالی غیردولتی را می‌توان در مجموعه دانشگاه آزاد اسلامی و مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی خلاصه کرد.

از این دو مجموعه اساسنامه دانشگاه آزاد اسلامی به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده است و اساسنامه مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی نیز مبتنی بر اساسنامه الگو، حسب مورد با تصویب شورای گسترش آموزش عالی و یا شورای گسترش آموزش پزشکی به اجرا گذاشته می‌شود.

قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در ماده (۲)، بند «ب»، ردیف ۱۱، «تأیید اساسنامه و صدور مجوز ایجاد یا توسعه هر گونه واحد آموزش عالی یا مؤسسه تحقیقاتی (اعم از دولتی و غیردولتی)، رشته‌ها و مقاطع تحصیلی» را از جمله مأموریت‌های اصلی و اختیارات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ذکر کرده است.

همچنین به موجب ردیف ۱۲ از ماده (۹) کلیات آیین‌نامه تأسیس مؤسسات آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی مصوب جلسه مورخ ۱۳۶۴/۰۷/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی و بندهای «الف» و «ب» از ماده (۵۰) قانون برنامه چهارم توسعه، تعیین شهریه دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی برعهده وزارت مذکور قرار گرفته است.

۳. تأثیرات طرح یا لایحه

الف) براساس مستندات موجود مفاد بند «۱» ماده واحده و تبصره‌های آن در حال حاضر تحصیل حاصل است. به این ترتیب که اساسنامه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مورد بحث یا به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده است (اساسنامه دانشگاه آزاد اسلامی) یا مبتنی بر کلیات آیین‌نامه تأسیس مؤسسات آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی و با استفاده از «اساسنامه الگوی» مورد تأیید آن شورا، حسب مورد توسط شورای گسترش آموزش عالی یا شورای گسترش آموزش پزشکی به تصویب رسیده است (مؤسسات آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی). بنابراین تأثیر طرح پیشنهادی را می‌توان در جلوگیری از اقدام مستقیم شورای عالی انقلاب فرهنگی برای اصلاح اساسنامه‌های مصوب قبلی آن شورا از یکسو و طولانی شدن فرایند تصویب اساسنامه سایر مؤسسات غیردولتی را با افزودن تأیید نهایی شورای عالی انقلاب فرهنگی بر مصوبات شوراها گسترش دو وزارتخانه ذکر کرد.

ب) به موجب بند «۲» ماده واحده کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های علوم و بهداشت، دانشگاه آزاد اسلامی و یک نماینده به انتخاب رؤسای مراکز آموزش عالی غیردولتی مأموریت داده می‌شود تا حداکثر ظرف دو ماه نسبت به طراحی الگوی میزان شهریه اقدام کنند و حداکثر ظرف سه ماه از تصویب قانون آن را به تصویب هیئت وزیران برسانند.

در این خصوص باید متذکر شد که تبصره «۲» ماده واحده در تعارض با قانون برنامه چهارم (بندهای «الف» و «ب» ماده (۵۰)) توسعه قرار می‌گیرد که تعیین شهریه دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های تابعه وزارت علوم را، برعهده آن وزارت گذاشته است. (ج) مصوبه شاید تنها از این بابت که دارای مهلت زمانی برای پاسخ‌گویی مسئولین به درخواست‌هاست و از آن جهت که نمایندگان اینگونه مؤسسات را دخیل در تعیین الگوی شهریه دانسته است، حمایتی تلقی شده است والا واجد عنصر حمایتی دیگری نیست. به این لحاظ عنوان طرح با محتوا انطباق ندارد.

۴. تطبیق با قوانین موجود

ماده واحده پیشنهادی تعارضی با قانون اساسی، سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی ندارد، اما در موضوع تشکیل کارگروه برای تعیین شهریه مؤسسات طرح پیشنهادی در تعارض با بندهای «الف» و «ب» ماده (۵۰) قانون برنامه چهارم قرار می‌گیرد.

۵. نقاط قوت و ضعف

با توجه به مقررات موجود فوریت طرح پیشنهادی از توجیه لازم برخوردار نیست. با این همه در صورت قرار گرفتن در جریان تصویب، توجه به نکات زیر ضروری است:

الف) بند «۱» ماده واحده نیاز به اصلاح دارد، زیرا فعل صورت خواهد گرفت برای اساسنامه وافی به مقصود نیست.

ب) حسب تبصره «۱» فرایند تصویب فوق در صورت آماده بودن مدارک نباید بیش از سه ماه به طول بیانجامد. اولاً با این عبارت‌بندی علی‌القاعده تنها فرایند در شورای گسترش یا وزارت بهداشت مقید به زمان شده و مرجع تأییدکننده محدودیت زمانی ندارد. ثانیاً با توجه به روش تعیین صلاحیت‌ها که تنها یک وزارتخانه مسئول آن نیست در صورت عدم رعایت این زمان‌بندی نمی‌توان آن وزارتخانه را مسئول دانست. ثالثاً ضمانت اجرایی برای عدم رعایت این زمان‌بندی مشخص نشده است.

ج) در بند «۲» طرح، تعیین الگوی میزان شهریه دانشگاه‌ها به کارگروهی سپرده شده و در عین حال میانی الگو در خود طرح آمده است. در این خصوص نکات ذیل قابل توجه است:

چنان‌که از مفاد طرح برمی‌آید کارگروه پس از تشکیل و انجام وظیفه مربوط منحل می‌شود. در عین حال می‌توان چنین استنباط کرد که کارگروه به‌طور دائم وجود خواهد داشت و به‌صورت ادواری الگو را مورد اصلاح قرار خواهد داد. در این خصوص تصریح جایگاه کارگروه از حیث مقطعی یا دائمی بودن فعالیت آن ضروری است.

د) تعداد اعضای کارگروه زوج است که تصمیم‌گیری اکثریتی را با مشکل مواجه می‌کند به‌خصوص که تعداد اعضای دولتی و غیردولتی برابر است. به‌علاوه نحوه تصمیم‌گیری و ریاست کارگروه در متن مشخص نشده است.

در جهت رفع این کمبود پیشنهاد می‌شود رئیس دانشگاه پیام‌نور، به‌عضای تصمیم‌گیرنده اضافه شود و ریاست کمیته نیز برعهده وزیر علوم، تحقیقات و فناوری قرار گیرد.

ه) نهایت اینکه، کارگروهی با اوصاف مندرج در بند «۲» نمی‌تواند به‌صورت مستقیم مصوبات خود را به تصویب هیئت دولت برساند. به‌علاوه نمی‌توان این کارگروه را پاسخ‌گو دانست. بنابراین مناسب‌تر آن است که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مسئول تشکیل کمیته تعیین الگوی میزان شهریه شود و وظیفه ارجاع مصوبات کمیته به هیئت وزیران نیز به آن وزارت محول شود.

نتیجه‌گیری

با عنایت به مراتب فوق می‌توان نتیجه گرفت که در مجموع و با توجه به مقررات موجود، تصویب طرح قانونی از توجیه لازم برخوردار نیست، بلکه در جهت حل مشکل شهریه مؤسسات مورد بحث، کافی است از وزارتخانه‌های علوم و بهداشت درخواست شود نسبت به ارائه الگوی تعیین شهریه مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی براساس شاخص‌های مورد نظر حداکثر ظرف دو ماه اقدام کرده و نتیجه را به کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس ارائه نمایند، اما اگر به هر دلیل تصویب طرح پیشنهادی مورد نظر باشد، انجام اصلاحات پیش‌گفته توصیه می‌شود.